СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – Свищов
Факултет „Производствен и търговски бизнес”
Катедра „Икономика и управление на туризма”

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Сборник с доклади

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Председател:
доц. д-р Петя Иванова
Членове:
проф. д-р Марияна Божинова
проф. д.и.н. Милко Палангурски
доц. д-р Мариана Янева
доц. д-р Тихомир Личев
гл. ас. д-р Любка Илиева
гл. ас. д-р Любомира Тодорова
гл. ас. д-р Павлин Павлов

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
проф. д-р Марияна Божинова – (България)
Членове:
проф. д-р Лариса Корганашвили (Грузия)
проф. д-р Алфред А. Розенблум (САЩ)
проф. д-р Алфонсо Варгас (Испания)
доц. д-р Петя Иванова (България)
доц. д-р Мариана Янева (България)
доц. д-р Татяна Манастерска (Полша)
доц. д-р Ю-Чен Чанг (Тайван)
доц. д-р Сергей Илькевич (Русия)
доц. д-р Насирли Бейтулла (Азербайджан)

Технически секретар – Емилия Станева

ISBN 978-954-23-1764-7

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. Петя Иванова
Вместо предговор 9

Пленарен доклад
Проф. М. Божинова
АКТУАЛНИ АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ 13

ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ И ИНОВАЦИИ

Prof. Andrey Zahariev, Assoc. Prof. Stoyan Prodanov, Head Assist. Prof. Emil Tsanov, PhD, Assist. Prof. Stefan Prodanov, PhD; Mariana Moneva-Dauo, Phd Student
PROJECT NOVAE AND INTERREG PROGRAMME – A NEW APPROACH FOR DEVELOPMENT OF THE LOWER DANUBE TOURIST DESTINATION 27

Доц. д-р Петя Иванова, докторант Симеон Симеонов
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТУРИСТА, ПРАКТИКУВАЩ КУЛИНАРЕН ТУРИЗЪМ 36

Доц. д-р Иванка Николова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАРАСТВАНЕ НА ПРИХОДИТЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО 45

Доц. д-р Снежинка Кадиева
НЯКОИ НОВИ КОНЦЕПЦИИ ЗА ХОТЕЛИТЕ НА БЪДЕЩЕТО 53

Доц. д-р Ваня Василева, Йорданка Марчева
СЪВРЕМЕННИ ОСОБЕНОСТИ В РАЗВИТИЕТО НА РЕСТОРАНТЬОРСТВОТО В КИПЪР 62

Доц. д-р Снежана Иванова, Александрина Енева
ИНОВАЦИИТЕ В НОВИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СВЯТ 70

Доц. д-р Катя Илиева
РЕСУРСИТЕ НА СОЛЕНИТЕ ЕЗЕРА В АКВАТОРИЯТА НА БУРГАС И РОЛЯТА ИМ В РАЗВИТИЕТО НА АЛТЕРНАТИВНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ В РЕГИОНА 81

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИНСТРУМЕНТИТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ИМИДЖА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ 91

Доктор Никола Гайдаров, докторант Ралица Георгиева
СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ПРОДУКТИ НА ТУРОПЕРАТОРИТЕ
ПО ДЕЛОВИ И ХАЗАРТЕН ТУРИЗЪМ 98

Ст. преп. Маргарита Панчева
С ГРИЖА ЗА КЛИЕНТА ПРИ ПОДГОТОВКАТА И ПРОВЕЖДАНЕТО
НА ОРГАНИЗИРАНИ ОБИКОЛНИ ПЪТУВАНИЯ ИЗ БЪЛГАРИЯ,
ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ФРЕНСКИ ТУРИСТИ.....108

Преп. д-р Севджан Сабриева
СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА
ИНФРАСТРУКТУРА В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ 117

Докторант Данаил Алеков
ДИНАМИЧНИ И СТАЦИОНАРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОГРАМИ.....124

Докторант Илиян Дуков
ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ТЪРСЕНЕ НА
ОРГАНИЗИРАНИ ЕДНОДНЕВНИ ПЕШЕХОДНИ ЕКСКУРЗИИ.....133

Mohamed Mostafa Albaz
THE ROLE OF SMART HUMAN RESOURCES IN IMPROVING THE
EFFICIENCY OF LOGISTICS INVESTMENT IN SMEs 141

ТУРИСТИЧЕСКИ БИЗНЕС И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Доц. д-р Генка Рафаилова
ВЗАИМОВРЪЗКА МЕЖДУ КРЕАТИВНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО
И ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ 151

Доц. д-р Мария Станкова
ВЪЗМОЖНОСТИ НА ИНДУСТРИЯТА НА ТУРИЗМА ЗА СОЦИАЛНО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО 161

Доц. д-р Еленита Великова
АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА УДЪЛЖАВАНЕ НА СЕЗОНА
В БЪЛГАРСКИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ КУРОРТИ.....169

Gordana Stojmenović, проф. д-р Любчо Варамезов
ОПИТЪТ НА СРЪБСКИТЕ ПРОИЗВОДСТВЕНИ КОМПАНИИ
В LEAN ПРОИЗВОДСТВОТО.....179

Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Ася Панджерова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ, АНГЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 187

Гл. ас. д-р Галя Кушева
АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ В КУРОРТЕН КОМПЛЕКС ПАМПОРОВО ПРЕЗ ЗИМНИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЕЗОН ЗА ПЕРИОДА 2017-2019 г. 195

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
ДИНАМИКА НА СЕЗОННОСТТА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 203

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 211

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ИНОВАТИВНОСТ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ФИРМИ 218

Ас. д-р Любомира Тодорова
ПРОЯВЛЕНИЕ НА СИВАТА ИКОНОМИКА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР НА Р. БЪЛГАРИЯ 227

Ас. д-р Павлин Павлов
ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 234

Ас. д-р Пламен Петров
ДИНАМИКА В РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2019 ГОДИНА 241

Асен Божиков
КИБЕРАТАКИТЕ – СЪЩЕСТВЕНО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД ХОТЕЛИТЕ В ДИГИТАЛНАТА ЕРА 248

Докторант Таня Рисемова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИ ОБЩИНИ ПО ТЕЧЕНИЕТО НА ДОЛЕН ДУНАВ 256

Докторант Жаклин Коен
ПРОЦЕСНО УПРАВЛЕНИЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ ОПЕРАЦИИТЕ В ПРЕДЕН ОФИС 264

Докторант д-р Владимир Бойчев
МЕДИЦИНСКИ ИЛИ МЕДИКАМЕНТОЗЕН ТУРИЗЪМ – ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ 272

Докторант Зорница Златанова
МАРКЕТИНГОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ ОЦЕНКА НА ТУРИСТИЧЕСКИ КОМПАНИИ, ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ИНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГА 281

ФИНАНСОВИ, ОТЧЕТНИ, ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ И СОЦИАЛНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Людмил Найденов, гл. ас. д-р Марияна Павлова-Бънова
МЕСТНИ ДАНЪЦИ И ЕФЕКТИВНОСТ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 291

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ В ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА ТУРИСТИ 301

Доц. д-р Галя Иванова - Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА РАЗХОДИТЕ ЗА БЕЗПЛАТНА ХРАНА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 311

Ас. д-р Йордан Стефанов Йорданов
ПРОБЛЕМИ ПРИ ПЕНСИОННОТО ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗАЕТИТЕ В ТУРИЗМА 318

Изследовател д-р Александрина Александрова АНАЛИЗ НА БАЗИСНИ ПОКАЗАТЕЛИ ОТНОСНО ТУРИЗМА В СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ 326

Докторант Росен Колев
НЕОБХОДИМОСТ ОТ НОВИ ПОДХОДИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО НА СЕБЕСТОЙНОСТТА 334

Докторант Димчо Шопов
ВЛИЯНИЕ НА ВИСОКАТА ДЪРЖАВНА ЗАДЛЪЖНЯЛОСТ ВЪРХУ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНДУСТРИЯ НА СТРАНИТЕ ОТ ЕС 342

Докторант Борислава Славова-Петкова
СОЦИАЛЕН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 351

МАРКЕТИНГОВИ, ТЪРГОВСКИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Светла Ракаджийска
СИМВОЛИКА И КОМУНИКАЦИЯ ЗА ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....359

Проф. д-р Стоян Маринов, д-р Галина Илиева
ТУРИСТИЧЕСКО ТЪРСЕНЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....368

Доц. д-р Иван Марчевски, доц. д-р Ваня Григорова
МАРКЕТИНГОВИТЕ МРЕЖИ ОТ ФИРМИ – СЪВРЕМЕННА ТЕНДЕНЦИЯ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ 375

Assoc. Prof., PhD Tatiana Manasterska, The President Stanislaw Wojciechowski
MANAGING AND MEETING THE DEMANDS OF OLDER TOURIST MARKET.....384

Доц. д-р Галина Захариева
ПРИНОС НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ УСЛУГИ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА 390

Доц. д-р Искра Пантелеева
СТРАТЕГИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИЗМА – НЯКОИ МЕТОДИКО-ОРГАНИЗАЦИОННИ ВЪПРОСИ..398

Доц. д-р Мариана Янева, доц. д-р Николай Цонев
КОНСУЛТАНТСКА ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН 404

Доц. д-р Соня Алексиева, Росен Петков
КОНКУРЕНТНО ПРЕДИМСТВО НА УСТОЙЧИВОТО ХРАНЕНЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО – ПОТРЕБИТЕЛСКИ ПОЛЗИ, ПРОБЛЕМИ И ТЕНДЕНЦИИ.....414

Доц. д-р Иван Желев
ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ ПРИ ФАСИЛИТИ МЕНИДЖМЪНТА НА ХОТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ.....423

Доц. д-р Пенка Горанова
КОНЦЕПЦИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ХОТЕЛСКИ КОМПЛЕКС.....431

Доц. д-р Анатолий Асенов, докторант Зорница Крумова
ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТРЕЛСТВА И ПРЕД ЛИДЕРСТВОТО В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР.....439

Гл. ас. д-р Емил Николов
ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ОТ ИНТЕГРИРАНЕТО НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНУДСТРИЯ НА БЪЛГАРИЯ 447

Гл. ас. д-р Маргарита Мишева
ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ В ТУРИЗМА – ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦИИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....454

Гл. ас. д-р Надежда Веселинова
ГЪВКАВОТО ЛИДЕРСТВО – ФАКТОР ЗА УСПЕШНИ ПРОЕКТИ В ТУРИЗМА 462

Гл. ас. д-р Зоя Иванова
ФОРМИРАНЕ ПОВЕДЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 468

Гл. ас. д-р Милен Динков
СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ.....475

Гл. ас. д-р Галя Георгиева, гл. ас. д-р Иван Маринов
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ.....483

Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов
ТЕОРЕТИЧНИ МОДЕЛИ ЗА ОЦЕНКА НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ.....491

Гл. ас д-р Светослав Калейчев
ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ РОБОТИЗАЦИЯТА И ТУРИСТИЧЕСКИЯ МАРКЕТИНГ.....499

Ас. д-р Бойчо Бойчев
ОРГАНИЗАЦИОННО-УПРАВЛЕНСКИ СТРУКТУРИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 507

Доктор Веселина Портарска
МОДЕЛ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА РАЙОН РИЛА-ПИРИН, С ЛОКАЦИЯ БАНСКО 515

Докторант Александър Димитров
ПРЕДИМСТВА НА МОБИЛНАТА ТЪРГОВИЯ (M-COMMERCE) В СЪВРЕМЕННОТО ХОТЕЛИЕРСТВО.....525

Д-р Мирослав Кръстев, ас. д-р Калоян Цветков
ОЦЕНКА НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ НАГЛАСИ ПРИ ПОСЕТИТЕЛИТЕ НА НЕДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ.....534

Докторант Кристина Георгиева
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПОЗИЦИОНИРАНЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ БЪЛГАРИЯ.....543

Докторант Йоана Огнянова
ВЛИЯНИЕ НА БРАНДИНГА НА КУЛИНАРНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ВЪРХУ МОТИВАЦИЯТА НА ТУРИСТИТЕ.....551

Докторант Ирина Карадакова
ИЗМЕРЕНИЯ НА ЛОЯЛНОСТТА В ТУРИЗМА.....557

Докторант Ивайло Иванов
АКТУАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ХОТЕЛСКИТЕ ОНЛАЙН РЕЗЕРВАЦИОННИ СИСТЕМИ.....566

Докторант Нина Костадинова
ЛИДЕРЪТ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА ЕКИПНАТА РАБОТА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ.....575

ПРАВНИ, ИСТОРИЧЕСКИ И КУЛТУРНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Таня Парушева
ОПАЗВАНЕ И СЪХРАНЯВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ НА КУЛТУРНИЯ ТУРИЗЪМ ЗА БЪДЕЩЕТО.....583

Доц. д-р Тихомир Личев
РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИЯТ И КУЛТУРНО ПОЗНАВАТЕЛЕН ТУРИЗЪМ ПО ДУНАВСКОТО КРАЙБРЕЖИЕ.....589

Доц. д-р Милена Стоянова, доц. д-р Ивайло Владев
СКАЛНИТЕ МАНАСТИРИ В СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ КАТО ТУРИСТИЧЕСКИ ОБЕКТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....597

Доц. д-р инж. Стойна Цвяткова, маг. Емилия Маринова
ПОТРЕБИТЕЛСКО ТЪРСЕНЕ И НЕОБХОДИМОСТ ОТ СЪЗДАВАНЕ НА ИНОВАТИВЕН МОДЕЛ ЗА ИНТЕГРИРАН ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ В СВИЩОВ, С ЕЛЕМЕНТИ НА КУЛТУРЕН, ДУХОВЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....605

Dr. Mahmoud Khalifa, Assoc. Prof
THE ANALYSES OF PUBLIC POLICIES FOR THE REVITALIZATION OF THE TOURISM SECTOR IN EGIPT AFTER THE 30th OF JUNE REVOLUTION....614

Д-р Константин Григоров
МЕСТНИ ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА И ТЕХНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ 620

ПРОСТРАНСТВЕНИ И ЕКОЛОГИЧНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Константин Калинков
ОСНОВА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЧЕРНОМОРСКИ КУРОРТИ 629

Доц. д-р Петя Иванова
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА ЧРЕЗ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТИ 640

Доц. д-р Марина Николова
УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРСКИТЕ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ТЕРИТОРИИ 651

Доц. д-р Иван Килимперов, доц. д-р Красимир Александров
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕЧКИ ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН „ТРАКИЯ“ 658

Гл. ас. д-р Нели Веселинова, проф. д-р Веселин Бояджиев
ТУРИЗЪМ, РУРАЛИЗЪМ И ДЕМОГРАФСКАТА КАТАСТРОФА 664

Гл. ас. д-р Румен Недков
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СВОГЕ 673

Гл. ас. д-р Явор Станев
РАЗВИТИЕ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ СЕКТОР ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ЖИВУЩИТЕ В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 680

Докторант Иво Балевски
СЕЛСКИЯТ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ - ЕДНА РАЗЛИЧНА ГЛЕДНА ТОЧКА....686

Докторант Владо Божилов
ДОБРИ ПРАКТИКИ В „ЗЕЛЕНА“ ПОЛИТИКА В ХОТЕЛИЕРСТВОТО..693

ИЗСЛЕДВАНИЯТА И ПРЕПОДАВАНЕТО В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Александр Аверин
DIGITAL-СТРАТЕГИИ ПРОДВИЖЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ ИНДУСТРИИ СПОРТА И ТУРИЗМА 703

Старший преподаватель Юлия Иванова
ОСОБЕНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИМИДЖА И ПРОДВИЖЕНИЯ УНИВЕРСИТЕТОВ ТУРИСТКОГО ПРОФИЛЯ НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ 711

Доц. д-р Ирена Емилова
МЕТОДЪТ „АНАЛИЗ НА СЛУЧАЙ“ ПРИ ПОДГОТОВКАТА ПО ДИСЦИПЛИНАТА „ЕКОТУРИЗЪМ И ИНФРАСТРУКТУРА“..... 719

Докторант Стилияна Басмаджиева
РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕТОДОЛОГИЧНА РАМКА ЗА АНАЛИЗ НА МАКРОУПРАВЛЕНИЕТО НА ЗДРАВНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 724

Жилкова Ю. В., Макаренко З. В.
К ВОПРОСУ ОБ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ЗНАЧЕНИИ ЭКСКУРСИИ 734

СТУДЕНТСКИ НАУЧНИ ДОКЛАДИ

Магистър Невена Руменова Лясковa
МУЗЕИТЕ НА ВЕЛИКО ТЪРНОВО - ОТ МИНАЛОТО ДО НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ..... 749

Бакалавър, Анжелина Василева
РАЗКРИВАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛ ЗА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ В ПРИРОДНО-КЛИМАТИЧНИТЕ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ДАДЕНОСТИ НА ГРАД СВИЩОВ 755

Студент Петя Костова
ИКОНОМИКАТА НА ПРЕЖИВЯВАНИЯТА И НЕЙНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ТУРИЗМА 762

Студент Фелия Попова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ДИГИТАЛНИЯ МАРКЕТИНГ В ТУРИЗМА..... 769

Студент Марта Лазарова
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ В ТУРИЗМА..... 776

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Свищов, 11-12 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 10-годишнината от създаването на специалност „Икономика на туризма“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1764-7

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИЯТ И КУЛТУРНО ПОЗНАВАТЕЛЕН ТУРИЗЪМ ПО ДУНАВСКОТО КРАБРЕЖИЕ

Доц. д-р Тихомир Личев
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов

***Резюме**: В настоящето изследване се разглеждат основни характеристики на туризма като стопански отрасъл и особено културният и културно-познавателен туризъм. Застъпени са техни основни положения през призмата на световни организации като СТО и ЮНЕСКО и в рамките на проведения опит за райониране чрез системата LOCUS.*

В изследването са посочени туристическите ресурси на културния и културно-познавателен туризъм по Дунавското крайбрежие в рамките на едноименния туристически район.

***Ключови думи:** културен туризъм, културно-познавателен туризъм, LOCUS, Дунавско крайбрежие, Дунавски туристически район.*

1. Въведение

Една от най-застъпваните тематики в регионалната наука през последните години е свързана с ролята на р. Дунав за ускоряване на трансграничното сътрудничество и евроинтеграцията на Дунавският регион със страните от Дунавският басейн. Това е в съответствие и с Дунавската стратегия 2020. В същото време тази територия притежава и ясно изразени черти на крайграничен район, с присъщите на това негативи.

В настоящето изследване са застъпени различни видове културен и културно-исторически туризъм - познавателен, религиозен и др. Всички те се разглеждат в рамките на Дунавското крайбрежие.

2. Културен и културно-познавателен туризъм

През последните години с най-голям растеж и най-голямо значение за икономиката на страната е стопанският туризъм. По този начин туризмът оказва съществено влияние за развитието на редица стопански отрасли – промишленост, селско стопанство, транспорт, търговия и спомага за развитието на много села и градове. Туризмът има и важно социално значение – създава възможности за нарастване на

контактите, създаване на хиляди работни места и др., спомага за възпитанието на туристите – патриотично, естетическо, екологическо и др. Освен традиционния – конвенционален туризъм постепенно нараства ролята на други видове туризъм, които често се обединяват като специализирани и алтернативни видове туризъм. Алтернативния туризъм е обобщаващо понятие на различни видове нетрадиционен туризъм. Обобщението е условно, поради което не може да се обхване цялото разнообразие от често взаимосвързани видове и форми на туризма. Много от туристическите продукти на алтернативния туризъм са били допълнителни елементи на масовия туризъм и последствие са се развили самостоятелно, някой от тях дори са предшествали масовия туризъм - религиозен, балнеоложки, културно – познавателен. Ето защо алтернативният туризъм често не се практикува самостоятелно, понякога се съчетава с масовия ваканционен туризъм. Едни от характерните особености на алтернативните форми на туризъм са търсенето на автентичен контакт с посещаваната страна или регион, с нейното население, култура, история, стопанство, природна среда като се предоставя и възможност за изява на самия турист. При това са необходими специфичен (алтернативен) на масовия турист потребителски интерес, автентични форми на гостоприемство, алтернативни форми на обслужване и др. (Стамов & Никовска, 2011, стр. 12). Специализираните и алтернативни видове туризъм се практикуват от по ограничен кръг потребители със специални интереси и не могат да се определят като **масов туризъм**. Според Закона за туризма се посочват 8 вида туризъм – ваканционен, културно – исторически, екологичен, здравен и балнеоложки, спортен, селски, конгресен и друг (Закон за Туризма, ДВ бр. 50, 2010). Всички тези видове туризъм могат да се допълнят със тъй наречените хоби – туристически и спортно – развлекателни дейности – ловен, винен, кулинарен, анимационен, хазартен, голф, яхт-туризъм, фото сафари и др. Разглежданата територия също създава възможности за развитието на различни видове алтернативни и специализирани видове туризъм.

По данни на Световната туристическа организация и ЮНЕСКО културно-познавателният и исторически туристически пазар заема около 10% от всички пътувания в света, с тенденция до 2020 г. този процент да достигне 14%. Тук се включват само пътуванията (екскурзии) с цел посещение на културно-исторически забележителности. Затова страни като Франция, Италия, Испания, Гърция, Египет, Мексико и т.н., със силно развит туризъм, са приели специални стратегически планове за развитие на културно-историческия туризъм, инвестират милиарди евро за реставрация на художествени галерии, исторически

места и паметници, кралски и императорски дворци. Възстановени са старинни обичаи, провеждат се културни срещи, фестивали, празници, събори (Михайлов, 2013).

В различни изследвания и проучвания проведени у нас доказват, че години наред се е практикувал само традиционният ваканционен туризъм. Това е и причината за свръх концентрация на материално техническа база по Черноморието. В последните години се правят усилия за развитието на специализирани видове туризъм. Напоследък повечето туристи български и чуждестранни практикуват два, три и повече видове туризъм. Повечето проучвания показват, че значителна част от чуждестранните туристи практикуват и културен туризъм (40%). Подобни са данните и за туристите дошли у нас за морски и за ски туризъм.

Освен посочените по-горе определения за туризъм съществуват и десетки други, а обекта на настоящето изследване – културният туризъм, най-често се дефинира през понятието „култура“. Може би най-точно е определението дадено от ЮНЕСКО („Енциклопедията на народите“) където е посочено, че „култура е множеството от отличителни духовни, материални, интелектуални и емоционални черти на дадено общество или обществена група, тя обхваща освен изкуството и литературата, начина на живот, формите на съжителство, ценностите системи, традиции и вярванията“.

Разбира се формалното обединяване и отделното анализиране на двата елемента „култура“ и „туризъм“ не са достатъчни за обяснението на понятието „културен туризъм“ (Алексиева , 2011, стр. 29). Според обяснението формулирано през 1985 г. от СТО той представлява „движение на хората със силна културна мотивация – изящни изкуства, пътувания до фестивали и други културни събития, посещения на забележителности и паметници“. Най-често културният туризъм се представя като „специализирано туристическо пътуване, мотивирано от задоволяване на социално културни потребности чрез консумация на културни ценности“ (Костов, 2001, стр. 14-15). По-късно редица автори посочват дефиниции, които взаимно се до обогатяват. От гледна точка на географската наука може би най-пълно е определението за културен или културно-исторически туризъм като „вид специализиран туризъм, чиято цел е удовлетворяване на културно-историческите интереси чрез посещение на исторически обекти (паметници, храмове, крепости и др.)и културни прояви (фестивали, изложби, и др.). (Географски терминологичен речник, стр. 264)„. Повечето автори разглеждат влиянието на културата върху туризма (било то субекта на

туристическите пътувания), върху материалните и личностните фактори на туристическата дейност. Значително място доц. Е. Костов обръща върху взаимоотношението между туризма и социокултурната среда, характера на туристическите потребности и културни ценности. В посочените по-горе литературни източници, често се застъпват видовете културен туризъм в. т.ч. религиозен; образователен, фестивален, фолклорни празници, фестивали на изкуствата, празници на традиционните производства, туризъм, туризъм мотивиран от недвижимото историческо наследство.

3. Териториална структура на културният и културно-познавателен туризъм

Във връзка с настоящето изследване адекватно и реално е мнението според което в България съществува Дунавски формиращ се туристически район. Според извършено райониране от Държавната агенция по туризъм (ДАТ) към МИЕТ примерната продуктова специализация на района е с основно културно-исторически туризъм и допълнителни: круизен речен, винен, приключенски туризъм (ДАТ – Туристическо райониране на България).

Чрез Стратегическия план за развитието на културния туризъм, приет през 2009 г. и използвайки италиански опит, България бе районирана по отношение на дестинациите за културен туризъм на т. нар. локуси. Независимо от редица спорни моменти, свързани с обхвата и наименованията на локусите и тяхното съдържание и непрекъснатата употреба на термина „валоризация“, това е един методологически издържан системен подход, а в основата на който са заложени единни класификационни критерии.

Основната единица на стратегическия план е т. нар. *ЛОКУС* (LOCUS) – акроним, означава Локална Културна Система (sistema locale culturale), т.е. област, която чрез споделяне на ценности, културни ресурси, територия, инфраструктурни системи и е в състояние да съчетава различните елементи на потенциална туристическа оферта, предназначена за определена пазарна целева група. Тя обединява територията на нейните културни ресурси, съответна тематика и целевия пазарен сегмент.

Стратегическия замисъл на това райониране на дестинациите на културния туризъм в страната е да се приложи интегриран подход при създаването на туристически продукти. Всяка от тринадесетте дестинации се основава на историческата, културна, етническа и природна идентичност на ресурсите. Направен е не навсякъде удачен опит и за

семиотична идентификация на дестинациите – на всяка от тях да се даде знаково наименование, спомагащо за позиционирането на продукта. Идеята е чрез интегрирано съчетание на ресурси, свързани с историческите и културни традиции, с изобразителното и сценично изкуство, с творческата индустрия на всеки локус да се изгради обща визия за региона, на стратегии за неговото развитие и определяне на целеви пазарни сегменти (Михайлов, 2013).

България има висок културно-туристически потенциал, който все още не е напълно разгърнат. Това е записано в стратегическия план за развитието на културния туризъм в България. Документът е изготвен след тригодишно проучване от италиански експерти съгласно подписан протокол с Министерството на културата.

Стратегическият план разделя България на 13 зони за културен туризъм, наречени локуси (съкращение от локална културна система). Това са:

- „Велика София“;
- „Долината на царете“;
- „Възрожденският град“,
- „По браговете на Дунав“,
- „Каменно сърце“,
- „Старите столици“,
- „По браговете на Черно море“,
- „Странджа планина“,
- „Мечът и кръстът“,
- „Пловдив и Римската империя“,
- „Портата на Родопите“,
- „Големите планини“
- „Вкаменената гора“ (Михайлов, 2013).

Както се вижда от изброяването по-горе, към някои от посочените области са дадени и градове, в или около които са разположени най-атрактивните, от гледна точка на туризма, културно-исторически обекти. В цитираната разработка е отделено значително място и на редица нерешени проблеми като отговорностите на местните власти, лошата пътна и туристическа инфраструктура, ниската квалификация на заетите и т.н. Известен изход и решение на тези проблеми може да се търси в усвояването на средства по ОП „Регионално развитие” на ЕС. Условието за това обаче беше тези финансови ресурси да се усвоят до края на първия програмен период, т.е. до 2013 г. Но този програмен период привърши и проектът е в застой. След това Европейската комисия може да реши да увеличи финансирането на дейностите по

отстраняването на констатираните проблеми и недостатъци, свързани с развитието на културния туризъм в България. Но за това е необходима подготовка. Това може да стане само ако се изразходват целесъобразно отпуснатите финансови ресурси, за което е необходимо да се разработят и защитят компетентно направени инвестиционни проекти.

Подчертава се, че това са зони, различни по състав, ресурси и потенциал на туристическо развитие, както и границите им не бива да се смятат за строго определени. За всеки локус е направен анализ на културните ресурси, на инфраструктурата, на наличието на хотели, на възможността за привличане на посетители.

М. Грозева е разработила своя схема от седем културноисторически туристически райони, в която са обхванати основните и най-атрактивни за туристите културно-исторически обекти. Основните фактори според авторката са природни, исторически и социално-икономически (Грозева, 2018).

Настоящето изследване се фокусира върху територията на Дунавското крайбрежие, което е характерно с концентрацията на артефакти от различни цивилизации. От римската епоха с по голямо значение са градовете Бонония (дн. Видин), Рациария (дн. с. Арчар), Алмус (дн. Лом), Нове (дн. Свищов), Сексагинта Приста (дн. Русе) и Дорострум (дн. Силистра) в последния се намира и уникалната гробница от същия период. От епохата на Втората Българска държава са запазени крепостта Бдин – Бабини Видини кули, крепостта Червен край Русе и Дръстър. Все още за развитието на културно – историческия туризъм не се използват останките при Свищов и Никопол. Района разполага и с множество културно – исторически паметници от Възраждането, с най – голямо значение са те при Русе, Свищов и Силистра.

Туристически интерес предизвикват и обекти от по-новата ни история например местността „Паметниците“ край Свищов, пантеона на Българските възрожденци в Русе, паметника на Хр. Ботев при гр. Козлодуй, Тутракан и др. Друг специфичен туристически ресурс с антропогенен характер са многобройните действащи църкви и манастири, такива например са манастира “ Покров Богородичен“, Съборната църква в гр. Свищов, Ивановските скални църкви край Русе, които са включени в листата на ЮНЕСКО като значим паметник на световното и историческо наследство.

В Дунавският туристически район съществуващата туристическа инфраструктура е концентрирана основно в няколко утвърдени туристически дестинации, като Видин, Свищов, Русе и Силистра. Сериозен проблем тук е наличието на материална база в малките общини

които имат туристически ресурси, например Иваново, Две могили (Русенско), Арчар (Видинско) и др. (Личев, Дунавският туристически район като обект на съвременни видове туризъм, 2013).

На територията на Дунавският туристически район са се формирали четири микрорайона – Русенски, Свищовски, Видински и Силистренски. По-малки туристически дестинации са при Козлодуй, Лом, Оряхово и Тутракан. При всички тях се забелязва недостиг на разнообразен туристически продукт и адекватна туристическа база (Личев, Развитие на екологичен и устойчив туризъм в рамките на Дунавският туристически район,, 2014).

Заключение

Основните проблеми, които съществуват в Дунавският туристически район могат да се групират по следния начин:

- Съществува дългогодишен проект за туристически панорамен път край р. Дунав (Видин – Свищов – Русе – Силистра). Редица участъци от него функционират и днес. Необходима е тяхната реконструкция и модернизация. Необходимото ново трасе е единствено между Свищов и Русе;
- Съвременното състояние на транспортната инфраструктура в Дунавският регион се нуждае от цялостно реновиране;
- Да продължи изграждането на туристическа инфраструктура – спортни комплекси, речни бази в градовете край р. Дунав;
- На брега на р. Дунав срещу Белене, Вардим и островите край Русе да се развие инфраструктура за отдих и туризъм;
- За нуждите на познавателния туризъм да се развият различни маршрути като например Русе – Бяла - Свищов – Русе, Свищов – Горна Студена – В. Търново – Свищов, Русе – Басарбовския манастир – Ивановските скални манастири – Червен, Видин – Рациария – Белоградчик – пещерата Магурата и др.

REFERENCES

Алексиева , С. (2011). *Културният туризъм- мисия на Велико Търново.* София: ПМ – Туризъм Консулт.

Географски терминологичен речник, А. „. (n.d.).

Грозева, М. (2018). Преглед и анализ на основните туристически районирания на България. *България на регионите 2018 - Социално-*

икономическо райониране - традиции, съвременно състояние и проблеми (pp. 105-115). Пловдив: ВУАРР.
ДАТ – Туристическо райониране на България, С. 2. (n.d.).
Закон за Туризма, ДВ бр. 50, 2010. (n.d.).
Костов, Е. (2001). *Културният туризъм.* София: УИ „Стопанство,.
Личев, Т. (2013). Дунавският туристически район като обект на съвременни видове туризъм. *„Отговорен туризъм 2020“ том I.* Варна.
Личев, Т. (2014). Развитие на екологичен и устойчив туризъм в рамките на Дунавският туристически район,. *„География и регионалистика“.* Пазарджик: Терарт - София“.
Михайлов, М. (2013). *Устойчиво развитие на турзма .* София: НБУ.
Стамов, С., & Никовска, К. (2011). *Специализирани видове туризъм, част 1.* Ст. Загора: Кота.